

Svar på regeringsuppdrag

Svar på regeringsuppdrag i regleringsbrev 2025 om arbetet med arbetsgivarens plan för återgång i arbete och samordning.

Försäkringskassan, 2025

Datum: 2025-06-02

Svar på regeringsuppdrag i regleringsbrev 2025 om arbetet med arbetsgivares planer för återgång i arbete och samordning.

Innehåll

Om uppdraget.....	3
Andra angränsande uppdrag.....	3
Avgränsning – målgrupp.....	3
Sammanfattning	4
1. Bakgrund och förutsättningar.....	5
2. Nuläge	5
Sjukfallen blir allt längre, men planerna inhämtas tidigt.....	5
Arbetsgivarens plan i långa sjukfall	6
3. Vidtagna och planerade åtgärder	7
Uppdaterat handläggarsöd	7
Dokumentationsstöd	7
Aktörssituationer och arbete med riktad information till arbetsgivare på fk.se	8
Uppbyggnad av förbättrat stöd för arbetslivsinriktad rehabilitering	8
Momentum	8
Externa informationskampanjer om arbetsplatsinriktat rehabiliteringsstöd	9
4. Effekter och uppföljning	9
5. Det fortsatta arbetet	10

Om uppdraget

Försäkringskassan har i regleringsbrevet för 2025 fått i uppdrag att stärka myndighetens arbete med att följa upp arbetsgivares planer för återgång i arbete samt stärka samordningen av rehabiliteringsinsatser för långtidssjukskrivna. Försäkringskassan ska även särskilt informera små och medelstora arbetsgivare om möjligheterna till stöd enligt förordningen (2014:67) om bidrag till arbetsgivare för köp av arbetsplatsinriktat rehabiliteringsstöd för återgång i arbete. Försäkringskassan ska redovisa vidtagna och planerade åtgärder, förväntade effekter av dessa åtgärder samt hur effekterna kommer att följas upp till Regeringskansliet (Socialdepartementet) senast den 16 juni 2025.

Andra angränsande uppdrag

De aktiviteter som presenteras inom ramen för detta uppdrag förväntas ha viss effekt för förutsättningarna för Försäkringskassans och Arbetsmiljöverkets tillsyn över arbetsgivare som inte fullgör sitt rehabiliterings- och arbetsanpassningsansvar.

Försäkringskassan och Arbetsmiljöverket har i sina respektive regleringsbrev för år 2025 fått likalydande uppdrag att utveckla samverkan särskilt gällande arbetsgivares rehabiliterings- och arbetsanpassningsansvar. Försäkringskassan och Arbetsmiljöverket ska utveckla sin samverkan och tillsyn av arbetsgivares arbetsmiljö- och rehabiliteringsansvar. Myndigheterna ska utveckla rutiner för tips/anmälan från Försäkringskassan till Arbetsmiljöverket vad gäller arbetsgivare som inte fullgör sitt rehabiliterings- eller arbetsanpassningsansvar. Myndigheterna ska genomföra gemensamma kommunikationsinsatser riktade till arbetsgivare angående arbetsgivares arbetsmiljö- och rehabiliteringsansvar.¹

Avgränsning – målgrupp

Eftersom regeringsuppdraget gör kopplingen mellan arbetsgivarens plan och samordningen av rehabiliteringsinsatser för långtidssjukskrivna har vi avgränsat målgruppen till försäkrade som har en arbetsgivare i våra längre sjukfall.

¹ Läs mer om Försäkringskassan och Arbetsmiljöverket *Svar på regeringsuppdrag – Uppdrag om tillsyn av arbetsgivares arbetsmiljö- och rehabiliteringsansvar*, FK 2025/000537.

Sammanfattning

Försäkringskassan har fått i uppdrag att stärka myndighetens arbete med arbetsgivarens plan och samordningen av rehabiliteringsinsatser för långtidssjukskrivna. I uppdraget ingår även att särskilt informera små och medelstora arbetsgivare om arbetsplatsinriktat rehabiliteringsstöd.

För att kunna besvara uppdraget har Försäkringskassan genomfört en nulägeskartläggning. Myndigheten kan konstatera att antalet pågående sjukfall har ökat och blivit längre. Under perioden 2021 – 2024 har antalet sjukfall som är längre än ett år ökat med 33 procent, vilket motsvarar 21 800 ärenden. I de ärenden där Försäkringskassan inhämtar eller får in arbetsgivarens plan för återgång, sker det i cirka 85 procent av sjukpenningärendena innan de har passerat 180 dagar.

En aktstudie har genomförts för att undersöka hur Försäkringskassan arbetar med arbetsgivarens plan i långa sjukfall. Granskningen visar att det finns planer i 42 procent av de granskade ärendena. Medeltiden till att arbetsgivarens plan kommer in är 505 dagar och medianen är 252 dagar. Att det saknas en plan i mer än hälften av de granskade ärendena, indikerar dock att det finns utvecklingspotential i arbetet med att följa upp och samordna de insatser som arbetsgivaren vidtar i längre sjukfall.

Försäkringskassan har under de senaste åren påbörjat en omfattande förändringsresa, mot en nationalisering och en konceptuell indelning av verksamheten inom sjukpenning. Genom koncentrerings och renodling av den handläggande verksamheten, har tid frigjorts för arbete med samordningsuppdraget. Utöver detta planeras ett antal åtgärder för att fler försäkrade ska komma åter i arbete eller aktivitet, att Försäkringskassan bidrar till en snabbare och mer hållbar process för återgång i arbete, samt att fler arbetsgivare tar sitt arbetsgivaransvar i sjukskrivnings- och rehabiliteringsprocessen.

Myndigheten kommer även särskilt under 2025 genomföra informationskampanjer riktat mot små och medelstora arbetsgivare. Insatserna kommer bestå av olika delar, framförallt mediekampanjer där vi genom annonser och artiklar berättar om arbetsplatsinriktat rehabiliteringsstöd.

1. Bakgrund och förutsättningar

Arbetsgivare ska enligt lag upprätta en plan för återgång i arbete senast när en arbetstagares arbetsförmåga har varit nedsatt under 30 dagar, om det kan antas att sjukfallet kommer att pågå i minst 60 dagar.² Planen ska innehålla insatser som underlättar för arbetstagaren att börja arbeta igen.

Arbetsgivarens plan för återgång i arbete kan vara ett viktigt underlag för Försäkringskassan i utredningen av den försäkrades rätt till ersättning och behov av rehabilitering. Försäkringskassan kan därför begära att arbetsgivaren lämnar in planen till myndigheten.³ Försäkringskassan ska säkerställa att de planer som hämtas in är av god kvalitet, vilket innebär att myndigheten behöver följa upp de planer som inkommer eller begärs in. Om en arbetsgivare inte upprättar plan för återgång i arbete, om de åtgärder som planen beskriver inte genomförs eller om planerade åtgärder inte är av god kvalitet, bör Försäkringskassan som en del av tillsynsansvaret tipsa Arbetsmiljöverket om bristerna.

Försäkringskassans samordningsansvar i de enskilda ärendena innebär att vi kontinuerligt ska klarlägga vilket behov av rehabilitering varje sjukskriven individ har. Vi ska fortlöpande verka för att de insatser som behövs inleds, och, om det behövs, samordna och följa upp de insatser som pågår.

2. Nuläge

God kännedom om nuläget är en avgörande förutsättning för att Försäkringskassan ska kunna vidta ändamålsenliga åtgärder med att följa upp arbetsgivarnas planer för återgång i arbete, och stärka arbetet med att samordna rehabiliteringsinsatser för långtidssjukskrivna.

Sjukfallen blir allt längre, men planerna inhämtas tidigt

Antalet pågående sjukfall har ökat och blivit längre. Under perioden 2021 – 2024 har antalet sjukfall som är längre än ett år ökat med 33 procent, vilket motsvarar 21 800 ärenden. Utvecklingen kan till stor del förklaras av de undantagen vid bedömning av arbetsförmågan i ärenden som passerar dag 180 i rehabiliteringskedjan som trädde ikraft under 2021 och 2022, som inneburit att fler individer har rätt till sjukpenning under en längre tid.

Antalet som beviljas sjukpenning på grund av psykisk ohälsa står för nästan hälften av alla sjukfall. Risken för långa sjukfall är högre för denna grupp jämfört med andra diagnoser.⁴ Sjukfall med psykisk ohälsa medför ofta inte bara ett ökat behov av samordningsinsatser, utan även behov av en mer effektiv och hållbar process för återgång i arbete.

I de ärenden där Försäkringskassan inhämtar eller får in arbetsgivarens plan för återgång, sker det i cirka 85 procent av sjukpenningärendena innan de har passerat 180 dagar. Att stor del av planerna inhämtas eller inkommer tidigt i sjukfallen, beror delvis på att det kan vara ett underlag i Försäkringskassans utredning av om något av undantagen övervägande skäl eller särskilda skäl kan tillämpas vid dag 181 i rehabiliteringskedjan. Det skulle också kunna bero på lagstiftningens konstruktion, där arbetsgivaren ska upprätta en plan för återgång i arbete senast dag 30 i ett sjukfall som förväntas pågå i mer än 60 dagar.

² 30 kap 6 § socialförsäkringsbalken.

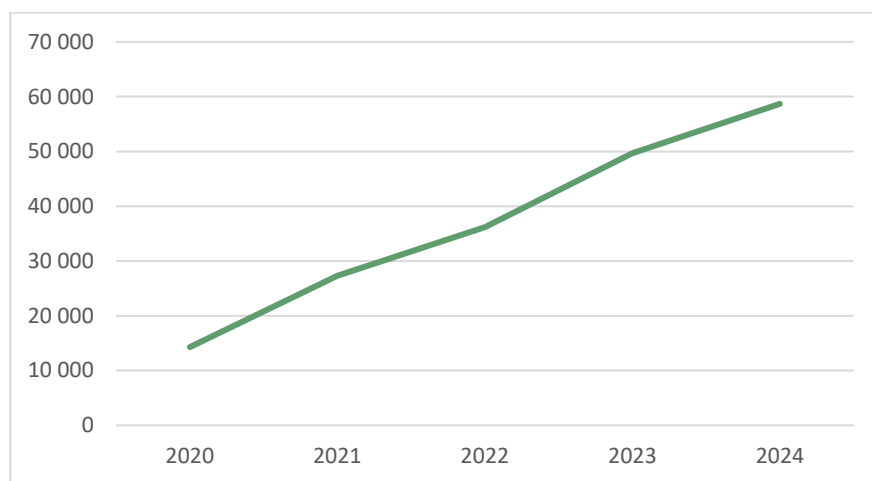
³ 110 kap 31 § socialförsäkringsbalken.

⁴ Psykisk ohälsa i dagens arbetsliv, Försäkringskassans lägesrapport 2024:1.

Försäkringskassan har sedan 2020 systematiskt följt hur många arbetsgivarens planer som inkommer till myndigheten⁵. Antalet planer för återgång i arbete som har kommit in till Försäkringskassan har ökat från cirka 14 200 under 2020 till cirka 57 600 under 2024. Det är en ökning med 305 procent.

En starkt bidragande orsak är sannolikt att kunskapen om arbetsgivarens plan successivt har ökat sedan lagen trädde i kraft 2018. Därtill har lagändringarna från 2021 och 2022 kring bedömning av rätten till ersättning efter dag 180 i rehabiliteringskedjan medfört att arbetsgivarnas planer har en än viktigare roll i Försäkringskassans handläggning, vilket sannolikt också påverkat utvecklingen.

Figur 1. Utveckling av inkomna arbetsgivarens plan till Försäkringskassan

Arbetsgivarens plan i långa sjukfall

För att undersöka hur Försäkringskassan arbetar med arbetsgivarens plan i långa sjukfall har en aktgranskning av närmare 400 sjukpenningärenden genomförts. Urvalet består av pågående ärenden som är längre än 2 år och där den försäkrade är anställd.⁶

Granskningen visar att det finns planer i 42 procent av de granskade ärendena. Medeltiden till att arbetsgivarens plan kommer in är 505 dagar och medianen är 252 dagar.

Eftersom det inte är obligatorisk för arbetsgivaren att skicka in upprättad plan till Försäkringskassan, och det inte heller finns krav på Försäkringskassan att inhämta arbetsgivarens plan vid en viss tidpunkt, är det svårt att dra några långtgående slutsatser utifrån detta. Att det saknas en plan i mer än hälften av de granskade ärendena, indikerar dock att det finns utvecklingspotential i arbetet med att följa upp och samordna de insatser som arbetsgivaren vidtar i längre sjukfall.

⁵ Statistiken måste dock tolkas med viss försiktighet eftersom den speglar en manuell registrering av händelse. Detta ska ske när planen inkommer till Försäkringskassan, det kan vara via Försäkringskassans framtagna blankett, annan skriftlig form eller muntligt via telefon.

⁶ Urvalets storlek har bestämts utifrån att det 5-procentiga konfidensintervallet som är statistiskt säkerställt på 95 procent.

Som beskrivits ovan inhämtas eller inkommer majoriteten av arbetsgivarens planer tidigt i sjukfallen. I längre sjukfall förefaller emellertid logiken vara den omvända. Såväl medeltid som median till inkommen plan i de granskade ärendena, indikerar att Försäkringskassan i många långa sjukfall följer upp arbetsgivarens arbete med att stödja arbetstagaren åter i arbete sent i sjukfallet. Det är beaktansvärt givet att planen ska upprättas senast dag 30 samt ändras vid behov.

Av de ärenden där en arbetsgivares plan för återgång i arbete återfinns i ärendet innehåller dessa planer aktiviteter för Försäkringskassan att följa upp i 75 procent av fallen. Det visar på att de planer som skickas in till Försäkringskassan har varierande kvalitet. Av granskningen framkommer även att Försäkringskassan arbetar aktivt eller delvis aktivt med att följa upp planen i 63 procent av de ärenden där det finns en plan.

Det sammantagna resultatet av genomförd granskning indikerar att Försäkringskassan behöver utveckla sitt arbete med att bättre använda arbetsgivarens plan som ett verktyg i utredningen av behov av insatser och samordning av rehabiliteringsinsatser.

3. Vidtagna och planerade åtgärder

Försäkringskassan har under de senaste åren påbörjat en omfattande förändringsresa, mot en nationalisering och en konceptuell indelning av verksamheten inom sjukpenning. Genom koncentrerad och renodlad av den handläggande verksamheten, har tid frigjorts för arbete med samordningsuppdraget. För att stödja differentieringen utvecklades och implementerades metoden Initial kartläggning av rehabiliteringsbehov (IKR) i slutet av 2023. Metodens huvudsakliga syfte är att klarlägga rehabiliteringsbehovet i ett tidigt skede i sjukfallet och ska hjälpa handläggaren att identifiera behov av stöd för återgång likväl de som inte har behov av insatser. Under 2024 genomfördes en större organisationsförändring som innebär en nationell ledning och styrning av samordningsuppdraget, och en specialisering för de försäkringsutredare som har i uppdrag att stödja försäkrade åter i arbete.

Nationaliseringen och specialiseringen har skapat förutsättningar för att genom ledning, styrning, uppföljning och kompetensstyrning kunna förbättra såväl utredning av behov som bemötande och stödet till individer som behöver samordning av rehabiliteringsinsatser för att återgå i arbete. Arbete pågår fortsatt med att etablera, former och optimera den nya organisationen för att kunna ge ett mer effektivt stöd för återgång i arbete.

Uppdaterat handläggarstöd

Under 2024 har Försäkringskassan tagit fram och uppdaterat ett handläggarstöd för sjukskrivnings- och rehabiliteringsärenden.

Syftet med stödet är att underlätta dialogen med arbetsgivare, genom att försäkringsutredaren får mer kännedom om, och kan känna sig trygg i, vilket ansvar arbetsgivaren har för rehabilitering och arbetsanpassning. Det leder även till att försäkringsutredaren bättre kan informera och stödja arbetsgivaren i sjukskrivnings- och rehabiliteringsprocessen.

Dokumentationsstöd

För att bli mer träffsäkra i handläggningen avseende planer som används när och vad som egentligen skiljer plan från planering i ärendehantering utvecklas ett dokumentationsstöd. Syftet med dokumentationsstödet är att säkerställa att den försäkrades behov av rehabilitering och stöd är klarlagt samt korrekt journalfört, för att få en överblick av de åtgärder som ska genomföras och följas upp genom ett strukturerat

verktyg. Det kommer på ett effektivt sätt synliggöra vilka insatser som skulle behövas i längre sjukfall.

Aktörssituationer och arbete med riktad information till arbetsgivare på fk.se

För att skapa ett mer effektivt och standardiserat arbetssätt i samverkan med externa partners har Försäkringskassan utvecklat olika aktörssituationer, till exempel i förhållande till hälso- och sjukvården, arbetsgivare och Arbetsförmedlingen. Aktörssituationerna byggs upp utifrån Försäkringskassans och den aktuella partens behov.

Ett behovsanpassat stöd till våra partners ska i nästa steg generera ett bättre stöd till de försäkrade. Aktörssituationerna ska även i framtiden möjliggöra en bättre uppföljning av effekten av vår externa samverkan.

Utifrån aktörssituationerna pågår utveckling kring arbetsgivarens ansvar i sjukskrivnings- och rehabiliteringsprocessen. Försäkringskassan kommer att visualisera arbetsgivarens ansvar lättillgängligt och tydlig för att de ska kunna veta när och vad som sker i rehabiliteringsprocessen. Vi har även tagit fram målgruppsanpassad information som under våren 2025 nått ut till ett stort antal partners via livesända webinarier på hemsidan.

Sedan februari 2025 kan arbetsgivare ladda upp arbetsgivarens plan digitalt genom Arbetsgivarportalen på fk.se, vilket gör att det blir enklare för arbetsgivarna att skicka in planen till myndigheten. En förväntad effekt är att fler planer skickas in.

Uppbyggnad av förbättrat stöd för arbetslivsinriktad rehabilitering

Försäkringskassan inrättar och rekryterar under våren 2025 inom ramen för ett pilotprojekt en ny yrkesroll till myndigheten, arbetslivsinriktade rehabiliteringsspecialister. De arbetslivsinriktade rehabiliteringsspecialisterna är medicinskt utbildade stödfunktioner som genom analyser av rehabiliteringsbehov stödjer försäkringsutredare med att identifiera lämpliga insatser och att utforma individanpassade planer för återgång i arbete, vilket ska underlätta individens återgång i arbete.

Bedömningen är att rehabiliteringsspecialisterna i ett nästa steg kan användas som stöd till mindre arbetsgivare, som inte själva har resurser att hantera rehabiliteringsprocessen för sina sjukskrivna medarbetare.

Genom detta ökade stöd till Försäkringskassans utredare och till vissa arbetsgivare skapas bättre förutsättningar att identifiera arbetsgivare som brister i sitt arbetsmiljö- och rehabiliteringsansvar tidigare och i större utsträckning. Införandet förväntas därför också bidra till att öka antalet tips till Arbetsmiljöverket. Pilotprojektet kommer att följas upp under andra halvan av 2025.

Momentum

Genom det treåriga ESF-projektet Momentum – tillsammans för ett hållbart arbetsliv, utvecklar Försäkringskassan samverkan med arbetsgivare. I sex regionala forum samlas offentliga och privata arbetsgivare för att öka kunskapen om psykisk ohälsa och utbyta erfarenheter. Målet är att arbetsgivare som deltar i projektet ska få stöd i att hitta effektiva metoder för att främja psykisk hälsa för ett hållbart arbetsliv.

De insikter om arbetsgivarnas utmaningar med psykisk ohälsa som framkommer inom ramen för Momentum, omhändertas i Försäkringskassans fortsatta utvecklingsarbete.

Externa informationskampanjer om arbetsplatsinriktat rehabiliteringsstöd

Arbetsplatsinriktat rehabiliteringsstöd ska underlätta för arbetsgivare att ta sitt rehabiliteringsansvar så att en anställds arbetsförmåga vid sjukskrivning tidigt kan tas tillvara på arbetsplatsen. På så sätt ska stödet öka möjligheterna för sjukskrivna anställda att tidigt återgå i arbete.

För att arbetsgivare ska beviljas bidrag krävs att de anlitar en anordnare av arbetsplatsinriktat rehabiliteringsstöd som är godkänd av Försäkringskassan, till exempel en företagshälsovård eller motsvarande expertstöd.

Försäkringskassan har sedan 2021 genomfört återkommande informationskampanjer om arbetsplatsinriktat rehabiliteringsstöd. Informationen har främst riktats till små och medelstora bolag i syfte att nå regeringens mål om ökat användande hos dessa grupper. Statistik över användandet av insatser inom arbetsplatsinriktat rehabiliteringsstöd visar att fler arbetsgivare använder bidraget och att utbetalningen av bidraget ökar.⁷

Under 2025 kommer Försäkringskassan fortsatt genomföra informationskampanjer riktat mot små och medelstora arbetsgivare. Insatserna kommer bestå av olika delar, framförallt mediekampanjer där vi genom annonser och artiklar berättar om Arbetsplatsinriktat rehabiliteringsstöd.

4. Effekter och uppföljning

Att följa upp effekterna av arbetet med arbetsgivarens planer för återgång i arbete och samordning är komplext, eftersom det är många faktorer och aktörer som påverkar utfallet.

Det är svårt att identifiera kvantifierbara resultat och effekter i arbetet med arbetsgivarens plan för återgång. Försäkringskassan kan hämta in planen eller fråga arbetsgivaren om innehållet när vi behöver ytterligare information om vilka förutsättningar som finns för att medarbetaren ska kunna komma tillbaka i arbete.⁸ Antalet inkomna planer påverkas dock både av hur många planer som arbetsgivare skickar in till Försäkringskassan på eget initiativ, och hur många planer som vi begär in. Eftersom det inte är obligatoriskt att lämna in en upprättad plan till Försäkringskassan är det svårt att med säkerhet uttala sig om orsaken till en potentiell ökning eller minskning.

Sammanfattningsvis är förväntade effekter av de vidtagna och planerade åtgärderna att fler försäkrade kommer åter i arbete eller aktivitet, att Försäkringskassan bidrar till en snabbare och mer hållbar process för återgång i arbete, samt att fler arbetsgivare tar sitt arbetsgivaransvar i sjukskrivnings- och rehabiliteringsprocessen.

Försäkringskassans bidrag till effekterna kan inte isoleras från påverkan av andra aktiviteter, aktörer och omvärldsfaktorer. Därför har Försäkringskassan identifierat ett antal indikatorer, som sammantaget kan ge en fingervisning av om genomförda åtgärder har gett önskvärd effekt.

Indikatorer som vi bland annat kommer följa för att få en fingervisning om huruvida effekterna uppnås är:

⁷ Uppdrag om förebyggande insatser, FK 2023/003145.

⁸ Försäkringskassan kan hämta in planen från arbetsgivaren eller den försäkrade. Det gäller under förutsättning att den försäkrade har upprättat en plan med sin arbetsgivare och kan redogöra för denna. Vid eventuella tveksamheter kring detta bör planen hämtas in direkt från arbetsgivaren.

- Fler planer kommer in eller inhämtas
- Fler planer är av god kvalitet
- Färre sjukfall över två år
- Kortare genomsnittstid till arbetslivsinriktad åtgärd
- Ökat användande av arbetsplatsinriktat rehabiliteringsstöd
- Fler lämnade tips till Arbetsmiljöverket

5. Det fortsatta arbetet

Trots att Försäkringskassan under de senast åren gjort flera förändringar som medfört positiva förflyttningar inom samordningsuppdraget, visar den uppföljning som gjorts inom ramen för regeringsuppdraget att det finns utvecklingsområden.

Efter pandemin och efterföljande år med ekonomisk inbromsning, är det först nu med förbättrade ekonomiska förutsättningar som Försäkringskassan har möjlighet att arbeta strukturerat och systematiskt med våra långa sjukfall.

Kombinationen av de åtgärder och aktiviteter som är initierade för att ge ökat stöd i handläggningen samt de återrekryteringar av arbetskraft som pågår förväntas ge effekt för den målgrupp som beskrivs i återrapporten. Försäkringskassan kan konstatera att vi vill komma in tidigt och mer aktivt i de nya sjukfallen där det finns behov, men också att vi i sjukfall som har pågått en längre tid behöver genomföra fördjupade utredningar om rätten till ersättning och behov av stöd för återgång. Nya organisatoriska och förbättrade ekonomiska förutsättningar ger oss nu möjlighet att arbeta systematiskt med att bryta den passivitet som uppstått i många längre sjukfall.

Värt att beakta i sammanhanget är dock att Försäkringskassans samordningsuppdrag innebär att se till att försäkrade sjukskrivna får sina rehabiliteringsbehov klarlagda och att de får rehabiliteringsåtgärder i de fall det är behövligt. Ansvaret för att genomföra de rehabiliteringsåtgärder som krävs, ligger hos andra aktörer så som arbetsgivare och hälso- och sjukvård.⁹

Beslut i detta ärende har fattats av generaldirektör Nils Öberg efter föredragning av verksamhetsutvecklare Elin Sporning, den senare som föredragande.

Nils Öberg

Elin Sporning

⁹ 30 kap 8-11 §§, socialförsäkringsbalken.